

Tutkija Maiju Pesonen, Mtt Ruukki

Vasikoiden vieroitus lähestyy

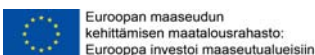
Vasikoiden vieroitus on yksi niistä emolehmätuottajan jokavuotisista tehtävistä, joka olisi mieluummin suoritettava ajoissa kuin liian myöhään. Vieroitusajankohtaan vaikuttavat tilan olosuhteet sekä emojen kunto- ja ikärakenne. Jos laidunta riittää ja sääolosuhteet ovat suosiolliset, vieroitusta olisi mukava siirtää myöhemmäksi. Muistissa kannattaa pitää kuitenkin muutama seikka:

- Laitumen kasvu ja ravitsemuksellinen laatu hiipuvat syksyn edetessä nopeasti.
- Maidossa olevat emot tarvitsevat paljon hyvälaatuista laidunta, jotta niiden kuntoluokka ei laske. Laitumella saavutettua kuntoluokkaa ei ole syytä huonontaa loppulaidunkauden ”lihoista lypsättämisellä”, koska kuntoluokan nostaminen sisäruokintakaudella on kallista ja vaatii paljon rehuja.
- Vasikan ruokinta hyvillä rehuilla on kannattavampaa kuin emon ruokinta maidontuotannon ylläpitämiseksi. Vasikan vieroittaminen vähentää emon energiantarvetta 20–35 % . . Loppulaidunkaudesta vasikoiden tarvitsema laidunpinta-ala on noin 10–15 % emon tarvitsemasta laidunpinta-alasta. Vasikoiden vieroituksen jälkeen tämä laidunpinta-ala jää emojen syötäväksi (Field 2007).
- 6 kuukauden iän jälkeen eläinten sukukypsyysikä lähestyy ja teinitineyksien riski nousee. Laidunryhmän vanhimmat sonnivasikat voivat saavuttaa tiineyttämissä, vaikka siitossonni olisi jo otettu laumasta pois.

Käytännössä noin puolivuotias vasikka on varsin valmis vieroitettavaksi. Puolen vuoden iässä vasikka syö jo muita rehuja niin paljon, että 75 % päivittäisestä energiantarpeesta tulisi täyttyä muilla rehuilla kuin emon maidolla.

Lisäruokinta?

Vasikoiden lisäruokinnan tarpeeseen ja siitä saatavaan hyötyyn vaikuttavat käytettävissä oleva laidunpinta-ala, kasvukauden olosuhteet sekä emojen maidontuotantopotentiaali ja ikä. Vasikoiden lisäruokinnalla voidaan saavuttaa 15–30 kg:n nousu vieroituspainoihin edellyttäen, että lisäruokinnan kesto on yli 60 vrk. Jos emojen maidontuotantopotentiaali on korkea ja laidun on hyvin kasvavaa, lisäruokinnasta saatava hyöty voi olla heikko. Vasikan yhtä lisäkasvikilogrammaa kohden voidaan tarvita jopa 7,5 kg viljaa (Field 2007). Lisäruokinnasta saadaan eniten hyötyä silloin, kun lisäruokinta suunnitellaan vastaamaan tilan olosuhteita.

31600 **Jokioinen**
Vaihde (03) 41 881

Tervamäentie 179
05840 **Hyvinkää**
Vaihde (019) 457 5700

Halolantie 31 A
71750 **Maaninka**
Vaihde (017) 264 4800

Toivonlinnantie 518
21500 **Piikkiö**
Vaihde (02) 477 2200

Tutkimusasemantie 15
92400 **Ruukki**
Vaihde (08) 2708 4500

Antinniementie 1
41330 **Vihtavuori**
Vaihde (014) 339 6800

Alapääntie 104
61400 **Ylistaro**
Vaihde (06) 474 6400

Luutnantintie 13
00410 **Helsinki**
Vaihde (09) 56 080

Silmäjärventie 2, PL 44
69101 **Kannus**
Vaihde 0400 269 394

Karilantie 2 A
50600 **Mikkeli**
Vaihde (015) 321 220

Eteläranta 55
96300 **Rovaniemi**
Vaihde (03) 41 881

Kipinäntie 16
88600 **Sotkamo**
Vaihde (08) 666 1741

Vakolantie 55
03400 **Vihti**
Vaihde (09) 224 251

Varsanojantie 63
32100 **Ypäjä**
Vaihde (02) 763 6560

Paras hyöty lisäruokinnasta saadaan kun:

- Käytettävän rehun hinta on riittävän edullinen
- Lisäruokinta aloitetaan vähintään pari kuukautta ennen vieroitusta
- Eläinten kasvupotentiaali on korkea (vähintään isärotuna isorotu: blonde d'aquitaine, charolais, limousin, simmental)
- Emojen ikä sekä maidontuotantopotentiaali ovat alhaisia
- Laidunpinta-ala on pieni ja laitumen kasvu on heikkoa

Uudistukseen kasvatettaville lehmävasikoille ei suositella lisäruokintaa kasvupiikin aikaan saamiseksi varsinkaan, jos emän maitotuotos on korkea ja laitumen kasvu on hyvää. Lehmävasikan saama ylimääräinen energia voi rasvoittaa utarekudosta, mikä puolestaan voi heikentää tulevan emon maidontuotantokapasiteettia (Field 2007).

Vieroitusstressin vähentäminen

Luonnossa märehitjät vieroittavat jälkeläisensä vasta 1-2 kuukautta ennen seuraavaa poikimista. Jokainen emolehmiä kanssa töitä tekevä haluaa suoriutua vieroituksesta mahdollisimman jouhevasti ja aiheuttamatta eläimille turhaa epämukavuutta. Emolle ja vasikalle vieroitus aiheuttaa aina stressiä. Stressi heikentää jo itsessään eläinten vastustuskykyä ja altistaa sairastumiselle. Vieroituksen jälkeen eläinten ruokailuinto romahtaa, eläimet kutsuvat toisiaan ja usein kävelevät levottomasti jopa kilometritolkulla. Kaikki tämä vaikuttaa heikentävästi kasvuun. Jos vieroitukseen lisätään vielä ruokinnan muutos, ryhmien sekoittaminen ja pahimmassa tapauksessa jopa siirto toiselle tilalle, sairastumisriski on jo moninkertainen. Vasikoiden olisi hyvä oppia syömään vieroituksen jälkeisiä rehuja viimeistään viikko pari ennen vieroitusta. Rehut voidaan tarjota vasikoiden lisäruokintalaitteista tai muodostamalla vasikoille erillinen alue, johon emot eivät pääse. Lisärehuina voidaan tarjota joko litistettyä viljaa, kaupallista vasikkarehua tai hyvälaatuista karkearehua - kivennäisiä ja vitamiineja unohtamatta. Joissain tapauksissa paras tulos saadaan aikaiseksi kaikkien näiden yhdistelmällä. Muista kuitenkin, että erikseen tarjottu hyvin pölyävä rehu voi altistaa vasikoita hengitystieongelmille. Vieroituksen jälkeen vasikat tulee sijoittaa paikkaan, jossa niillä on riittävästi tilaa. Jokaisella vasikalla tulee olla mahdollisuus ruokailla ja levätä samaan aikaan.

Vieroitus on rankkaa

Vasikan ja emon välillä on yksilöllinen hoitosuhde, johon kuuluu sekä hoivan antaminen ja saaminen. Perinteisessä vieroituksessa tämä hoitosuhde katkaistaan äkisti yhdellä ja samalla kerralla. On ollut melko epäselvää, kumman puuttuminen, maidon vai emon seuran, aiheuttaa vasikalle enemmän epämukavuutta ja stressiä.

Perinteisen kerralla vieroittamisen lisäksi on käytössä mm. vieroitustekniikka, jossa vasikat siirretään laidunlohkolle tai karsinaan, josta on näkö- ja kuuloyhteys emoihin säilyy (Price ym. 2003). Tässä vieroitusmuodossa vasikoiden päiväkasvu ei heikkene yhtä paljon kuin perinteisessä vieroituksessa. Näkö- ja kuuloyhteyden säilyttäneiden vasikoiden paino on kahden viikon jälkeen 10–11 kg korkeampi verrattuna perinteisesti vieroitettuihin vasikoihin (Price ym. 2003). Haasteeksi tässä vieroitustekniikassa muodostuu rakenteiden kestävyys. Eläimet voivat yrittää toistensa luokse melkein keinolla millä hyvänsä.

Mahdollisuutena kaksivaiheinen vieroitus

Kaksivaiheisessa vieroituksessa vasikan maidonsaanti estetään, mutta emon hoivasuhde säilytetään ennen lopullista vieroitusta. Vasikoille asennetaan nenäläpät, jotka estävät nisän suuhun saamisen 4-7 päivää ennen lopullista erottamista emosta. Nenäläppien pidemmällä pidolla ei ole saatu ylimääräistä etua kanadalaisissa tutkimuksissa. Maidonsaannin ehtymiseen vasikat ovat tyytyneet ilman, että ääntely tai käveleminen on lisääntynyt. Vasikat ovat kuitenkin viettäneet enemmän aikaa emon seurassa kuin ennen nenäläppien asennusta. Lopullisen vieroituksen yhteydessä nenäläpillä vieroitetut vasikat ovat huutaneet 96,6 % vähemmän verrattuna perinteisesti vieroitettuihin vasikoihin. Ne myös kävelevät 60 % vähemmän (5,2 vs. 16,7 km/vrk) ja viettävät aikaa ruokintapaikalle 30 % enemmän kuin perinteisesti vieroitetut vasikat. Kasvu ei myöskään heikentynyt yhtä paljon verrattuna perinteisesti vieroitettuihin vasikoihin (1,17 vs. 0,66 kg/vrk) (Haley ym. 2005). Perinteisesti vieroitettujen vasikoiden kasvurytmi normalisoituu yleensä noin seitsemässä viikossa.

Kaksivaiheinen vieroitus aiheuttaa vähemmän yleistä rauhattomuutta eläimissä. Näin ollen voidaan olettaa, että ainakin isäntävälle ja naapurustolle tämä vieroitustapa on miellyttävämpi kuin perinteinen vieroitus.

Lopuksi...

Pihvasikantuotantotiloilla vasikoiden vieroituksesta tulisi olla aina kulunut vähintään viikko ennen kuin välitysauto saapuu pihaan. Suotavaa olisi, että vasikoiden sujuvaa lastausta olisi mietitty jokaisella tilalla jo etukäteen.

Lähteet:

Field, T. 2007. Beef production and management decisions. 5th edition. Prentice Hall. 718 s.
Haley, D.B., Bailey, D.W. & Stookey, J.M. 2005. The effects of weaning beef calves in two stages on their behavior and growth rate. *Journal of Animal Science* 83: 2205-2214.
Price, E.O., Harris, J.E., Borgward, R.E., Sween, M.L. & Connor, J.M. 2003. Fenceline contact of beef calves with their dams at weaning reduces the negative effects of separation on behaviour and growth rate. *Journal of Animal Science* 81: 116-121.
www.quietwean.com